

קשר אל הקוראים

ואינטלקטואל. אצל "הפנימיים" הצירוף הזה אכן היה קיים בעבר ונכון גם בהווה, אם כי בבולטות פחותה הרבה יותר. בקרב "החיצוניים", אף כי מדובר בדמויות בעלות עניין פוליטי מובהק, הצירוף הזה נדיר, גם אם אין לטעון כי הוא חסר השפעה חברתית, במיוחד כאשר מדובר באקדמיה, בעיקר המערבית.

מוקד שני בגיליון עוסק בקשר שבין פרסום החדשות מן העולם בראשית העיתונות העברית לבין המודעות ההיסטורית בציבור היהודי. דהיינו, בניסיונה של עיתונות זו מראשיתה "לפקוח" את עיני הקורא שלה אל המתרחש בעולם הרחב, שבו מתרחשים תהליכי מודרניזציה. פירוש הדבר הוא כי לחדשות חוץ בעיתונות העברית, מלבד חובתו למסור לקורא מידע מעודכן ומדויק ככל האפשר, היה גם תפקיד היסטורי מחנך, והוא עידוד תהליך ההשתלבות של היהודים כפרטים וכקבוצה לאומית בחברה הכללית. בכך הייתה עיתונות זו לגורם בעיצוב התודעה הלאומית היהודית המודרנית, הציונית או של מתנגדי הציונות.

בהקשר זה ראוי לתת את הדעת על ההבחנה בין העיתון ככלי למסירת מידע לבין העיתון כמקור היסטורי, בהנחה כי בשני המובנים העיתונות היא סלקטיבית בפרסומיה, ולא תמיד מודגשת בה, מדרך הטבע, ההבחנה בין העיקר לטפל מבחינת חשיבותו של המידע הנכונה לרגע פרסומו. עם זאת, אין ספק כי השפעתה גדולה לא רק על עיצובה של דעת הקהל אלא גם על עיצוב התודעה ההיסטורית שלו, הן על ידי חקר "היסטורי" נברני של העבר והן כתוצאה מכך שהמידע השוטף והשגרתי בהווה יהפוך למקור מידע היסטורי בעתיד.

יוסף גורני

קובץ המאמרים המופיע כאן תחת הכותרת "מדינאים כפובליציסטים בישראל" מבוסס על סדרת הרצאות שערך המכון לחקר העיתונות והתקשורת היהודית באוניברסיטת תל-אביב בשנת תשס"ו. ההרצאות עסקו במנהיגים פוליטיים שכתבו פובליציסטיקה בעיתונים של תקופתם ובפובליציסטים שעניינם היה בפוליטיקה: תאודור הרצל וברנרד לזר; מקס נורדאו ולאון בלום; ברל כצנלסון ומאיר יערי; דב (בר) בורוכוב וזאב ז'בוטינסקי; אחד העם ונחום סוקולוב; מרטין בובר והרב מימון; דוד בן-גוריון ומנחם בגין. בגיליון זה התרכזנו בעיקר במדינאים (או בפוליטיקאים בהגדרתם הרחבה) שפעלו וכתבו בארץ ישראל, בלי לוותר על איש רוח כאחד העם שלא היה מדינאי פעיל, אך ההגדרות המרתקות שהציב לגבי תחום עיסוקנו ומגבלותיו תקפות בלי ספק גם היום.

המשותף לאישים אלה ולאחרים שמאמרים עליהם יופיעו בגיליונות הבאים של קשר, הוא היותם (לפי הגדרתי) "אינטלקטואלים פנימיים", כלומר אלה שלא היו מגויסים אלא מגייסים למטרה מסוימת במובנה הרעיוני והמדיני, כמנהיגים של ארגונים פוליטיים או כהוגים אשר ביקשו להשפיע על תוכני המחשבה ועל התנהגותה הפוליטית של תנועתם במובן הלאומי והחברתי. מכאן שהגישה הביקורתית, שהיא ייעודו הקיומי של האינטלקטואל המערב, הייתה מוגבלת מראש על ידי בחירת ההשתייכות למסגרת הפוליטית. הכרעה זו מאפיינת את "האינטלקטואלים הפנימיים" כבעלי גישה קונסטרוקטיבית, להבדיל מן "האינטלקטואלים החיצוניים" נושאי "החזון הדסטרוקטיבי" שבא לידי ביטוי בשיח הציבורי בתקופתנו.

ההבדל בין אלה לאלה אינו רק בהיותם חלק מן הממסד ההגמוני או מחוץ לו, אלא בעצם האפשרות של הצירוף של פוליטיקאי

קשר – כתב עת לחקר תולדות העיתונות והתקשורת בעולם היהודי ובישראל יוצא לאור פעמיים בשנה ע"י מכון ברונפמן לחקר העיתונות והתקשורת היהודית באוניברסיטת תל-אביב. קשר מעוניין לפרסם מאמרי מחקר מקוריים וסקירות מדעיות בכל הנושאים הנוגעים לתולדות אמצעי התקשורת ואנשי התקשורת היהודים, לפעולתם ולהשפעתם, במבט רב תחומי. כל המאמרים יועברו לשיפוט "עיוור" לקוראים מתוך המועצה המדעית ואם יש צורך בכך, גם מחוצה לה. המציעים מתבקשים להגיש את המאמר בתכנת Word לכתובת המערכת: presstau@post.tau.ac.il ויקבלו תשובה תוך שלושה חודשים. האורך הממוצע של המאמר לא יעלה על 8,000 מילים. ההערות והביבליוגרפיה יבואו בסוף המאמר. שיטת הציטוט בהתאם לדיסציפלינה.

המערכת מזמינה סקירות וביקורות על ספרים חדשים בתחום עיסוקו של כתב העת ותציע ביקורות כאלה גם בעצמה. קשר מפרסם גם רשימה של עבודות דוקטור ותזות לתואר שני שאושרו לאחרונה בצירוף תמצית של 250 מילים לכל היותר לתיזה ו-500 לדוקטורט.